

KÖVRƏK QƏLBLƏRİ OVSUNLAYAN ŞEİRLƏR

Hər bir ailəyə xobəxtlik bəxş edər körpə gəlişi!..

Ürəklərdə nur, dodaqlarda təbəssümə döner körpə gülüşü!..

Bir mahnı kimi qəlbləri ovsunlayır körpə qığıltısı!..

Günlərin bir günündə biz körpələrin dilindən nəğmələr eşidəndə, şeirlər dinliyəndə, nağıllara qulaq asanda fərhimizdən yerə-göyə sığmırıq.

Doğrusu, körpə balalarımızın dilindən səslənən şeirlər isə onları bizə daha çox sevdindir, daha çox mehribanlaşdırır.

Gül üzlü övladlarımızın şirin dillərinə yatan, qəlblərinə yol tapan şeirlər yazmaq çox çətin və məsuliyyətli işdir. Bu məsuliyyətin böyüklüyünü həmişə hiss edən xalq şairimiz Səməd Vurğun uşaqlar üçün şeir yazmaqdan söz düşəndə Abdulla Şaiqin adını çəkir, ondan uşaqlar üçün yeni şeir, nağıl, hekayə, pyes yazmağı xahiş etmələrini söyləyərmiş. Abdulla Şairin yaradıcılığında ana Vətənə, el-obaya bağlılıq, təbiətə vurğunluq, baba-nənələrə məhəbbət, hazırcavablıq, qurub-yaradan insanlara sevgi duyğuları aşılanırdı ki, bu da uşaqların belə şeirlərə həvəslə yanaşmasına səbəb olurdu. Səməd Vurğun "Balalarımız üçün gözəl əsərlər yaradaq" adlı məqaləsində yazırdı:

"...mənə gözəlliyininin əsas ruhu insana və təbiətə qarşı məhəbbətdir. Uşaq özü canlı olduğundan, insan və təbiət aşıqıdır. Şeir və nəğmələrimiz, hər şeydən əvvəl, təbiət və insan gözəlliyini tərənnüm edərsə, uşağın onlara qarşı meyl və həvəsi çiçəklənər, o, özü də insan olmağı ilə fəxr edir."

Məncə, uşaqlar üçün yazıb-yaradan hər kəs çalışmalıdır ki, əsərləri həm kiçik yaşlı uşaqların həyata baxışının formalaşmasına, ənənəvi-əxlaqi və fərdi-fiziki davranışlarına təsir göstərsin, həm də öz tərəvətini və aktuallığını qoruyub saxlasın. Bu yaxınlarda bədii yaradıcılığın şərəfli və əzablı yollarında inamla irəliləyən Gülşən Aydınqızının uşaqlar üçün qələmə aldığı şeirləriylə tanış oldum. Bu şeirlərin körpə qəlbləri ovsunlayacağına əmin olduğumdan, onlar haqqında bəzi fikirlərimi bildirməyi məsləhət gördüm. Kiçik yaşlı oxuculara ünvanlanmış həmin şeirlərlə tanış olduqda görürük ki, onların əksəriyyətinin məzmunu yığcam, konkret və aydın, dili sadə və rəvan, fikiri bitgenliyi və məntiqi olan şeirlərdir. Müəllif mətləbi uzatmadan fikirlərini oxucuya çatdırır, bu da şeirlərin uşaqlar tərəfindən asan qavranılmasına səbəb olur. Mövzuca rəngarəng və quruluşca müxtəlif şeirlərdən ibarət olan "Göyqurşağı" adlı bu kitab "Vətən" şeiri ilə başlanır. Başdan-başa Vətən ətirli misralarla süslənmiş kiçik həcmli bu şeir az yaşlı uşaqlarda doğma Vətənə məhəbbət hissləri aşılayır:

**Həm çiçəyim, həm gülüm,
Həm də gülüstan Vətən!
Zəfərin zəfər olsun,
Dərdinə qurban Vətən!**

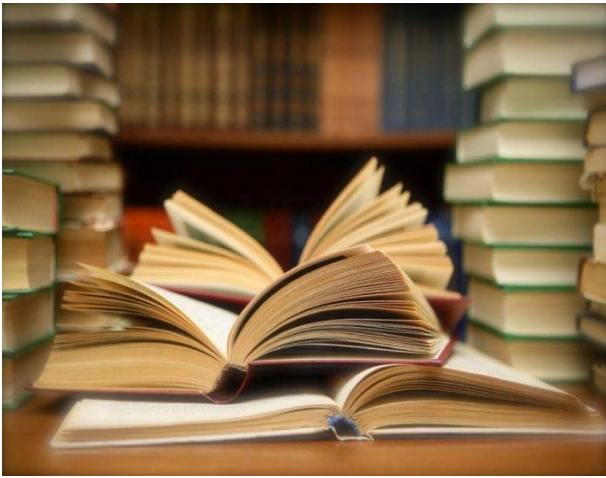
Şeirlərlə ilk tanışlıqdan Gülşən xanımın uşaq psixologiyasını dərinlən bildiyi müşahidə olunur. O, sanki uşaqların hər birinin hərəkətini müşahidə edir, izləyir, onlara məxsus olan

dünyanın sirrini-sehrini poetik mirsaların gücü ilə açmağa çalışır. Balacaların qavrama, anlama səviyyəsini nəzərə alan şairin qələmində sözlər şirinləşir, şəkərlənir, ürək oxşayan, dilə asan yatan misralara çevrilir: "Əkiz bacım-dır Günəş" şeirində olduğu kimi:

**İki əkiz bacıyıq,
Sarıdır tellərimiz.
Mən yerdə, o səmada,
Hey şəfəq saçırıq biz.**

**Göydən mənə baxanda
Gözləri gülümsəyir.
Yolu birgə getsək də,
Hey susur, heç nə demir.**

**Atam alnımdan öpüb
Deyir: ömrümdür Günəş.
Qaynar qara gözləri
Od-atəşdir, od-atəş.**

Kitabdakı "Dəcəl sərçələr", "Tənbel Məstan" "Eskalator", "Mehin və arı" "Kosa", "Təzə balıqlar", "Yaz" "Gizlən-qaç", "Dəcəl Toplan", "Dovşanım", "Kəpənək", "Bahar", "Akvarium", "Tutuquşu" kimi şeirlərdə Vətənimizin gözəlliyi, torpaqlarımızın bəri-bərəketi, flora və faunamızın zənginliyi bədii formada əks olunmuşdur.

**Çiçək taxıb döşünə,
Yamaclar yallı gedir.
Bulaqlar şirin-şirin
Nəsə zümzümə edir.**

**Bəzəkli gəlin kimi
Ağacların budağı.
Yavaş-yavaş partlayır
Lilparların dodağı.**

("Yaz")

"Arzu", "Kamranın tut ağacı", "Əkiz qızlara", "Nənə sevgisi", "Əsma", "Balaca Mətin", "Göyqurşağı", "Polad", "Anamın hədiyyəsi" kimi şeirlərdə isə baba və nənələrin nəvə sevgisi boy göstərir. Bu sevgi təmiz və qarşılıqlıdır, dağ bayları kimi haylı-haraylı, bu-laq suları kimi saf və durudur.

**O ulduzlu gözlərə
Necə olmuşam heyran.
Könlümü ovsunlayıb
Bir cüt qaragöz ceyran.**

**Durun, gəlin yanıma,
Sizi qoxlayıb, öpüm.
Yasəmən ətrinizi.
Alım, ruhuma səpim.**
("Nənə sevgisi")

Kitabdakı şeirlərin bir çoxunda müəllif uşaqları düşünməyə vadar edir, verilən suallara onların cavab tapmaq qabiliyyətini inkişaf etdirməyə çalışır. Fikrimizcə, "Tapmacalar", "Qrammatik tapmacalar", "Fikirləş adını tap..." bölmələrindəki kiçik həcmli

şeir parçaları uşaqların təfəkkür tərzinin və məntiqi düşünmə qabiliyyətlərinin inkişaf etdirilməsində mühüm rol oynayacaq, onların bu tipli əsərlərə marağını artıracaqdır.

Həmin tapmacalardan bəzi nümunələrə baxaq:

**Boynunda var yuyəni,
Belində var su çəni.
Uca dağlardan aşar,
Səhraları dolaşar.** (əvəd)

**Saçlarımı dağıdır,
Görünmür gözə.
Nə əli var, nə dili,
Toxunur üzə.
Həm çəməndə, həm düzdə
Çapır atını.
Mən demirəm, siz tapın
Onun adını.** (kəlük)

Kitabda uşaqların marağına səbəb olacaq biri-birindən maraqlı 8 (səkkiz) tapmaca yerləşdirilmişdir. Onların hamısı əlvan bədii forma və çevik üslubda yazılmış, uşaq ağılı üçün düşündürücü və dərin mənalıdır. Qrammatik tapmacaları isə ixtisasca dil-ədəbiyyat müəllimi olan Gülşən Aydınqızının körpə balalara özəl hədiyyəsi adlandırıla bilər. Demək olar ki, o, çox az şairin müraciət etdiyi mövzuda uşaqlara sadə dildə yazılmış, maraqlı qrammatik tapmacalar təqdim edir:

**Mən, sən, o, biz, siz, onlar;
İsmin yerində olar.
O, bu, həmin və həmə, -
İşarə edərdim mən.
Bütün, filan və eyni:
Adlanarlar təyini.
Çoxlu suallarım var,
Bəs adımı kim tapar?** (kilzəvə)

"Qramatik tapmacalar"da isim, si-fət, say, əvəzlilik, zərf, feil və s. nitq hissələri haqqında maraqlı şeir parçaları vardır.

Kitabın sonundakı "Fikirləş, adını tap..." bölməsindəki tapmacalar isə panda, zürafə, yenot, kirpi və başqa heyvanlar haqqındadır.

**Həm yumşaq, həm tikanlı,
Gözləri qara düymə.
Əlini yaralayar,
Çəkin, sən ona dəymə.
Bütün canlılar kimi,
Balasını oxşayar.
Göbələyi, almanı
Yuvasına daşıyar.
Yamanca iynəlidir,
Geydiyi qalın kürkü.
Təhlükəni tez duyar,
Göyçək, balaca** (iprik)

Gülşən xanım Gəncə şəhərində yaşayır, Tərəqqi medallı, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar müəllimi, 30 ildən artıq pedaqoji təcrübəsi olan tanınmış dil-ədəbiyyat müəllimidir.

Fikrimizcə, "Göyqurşağı" kitabındakı müxtəlif şeir nümunələri kiçik yaşlı uşaqların həyata baxışlarının formalaşmasına, mədəni-əxlaqi və tərbiyəvi xüsusiyyətlərinə təsir göstərən əsərlər kimi öz oxucusunu tapacaq, körpə fidanların sevimli kitabına çevriləcək. Bu ağır, əzablı və müqəddəs yolun çətinlikləri altına öz ciyirlərini vermiş Gülşən Aydınqızına yeni yaradıcılıq uğurları arzulayıyıq.

**İbrahim Yusifoğlu
Azərbaycan YB və JB-nin üzvü,
Prezident təqaüdcüsü,
Azərbaycan Respublikasının
Qabaqcıl Təhsil işçisi**